

Republica Moldova
CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIE
DE INADMISIBILITATE

a sesizării nr. 113g/2026

privind excepția de neconstituționalitate a articolului 31 alin. (2) din Codul de procedură penală și a textului „dacă prin aceasta a cauzat instituției financiare daune în proporții deosebit de mari” din articolul 239 alin. (2) lit. a) din Codul penal, în redactarea anterioară Legii nr. 180 din 25 iulie 2014

(încălcarea regulilor de creditare)

CHIȘINĂU
16 iunie 2026

Curtea Constituțională, judecând în componența:

dnei Domnica MANOLE, *Președinte*,
dlui Sergiu LITVINENCO,
dlui Ion MALANCIUC,
dnei Viorica PUICA,
dlui Nicolae ROȘCA,
dnei Liuba ȘOVA, *judecători*,
cu participarea dlui Vasili Oprea, *asistent judiciar*,

Având în vedere sesizarea înregistrată la 27 mai 2026,
Examinând admisibilitatea sesizării menționate,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând la 16 iunie 2026, în camera de consiliu,

Pronunță următoarea decizie:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a articolului 31 alin. (2) din Codul de procedură penală și a textului „dacă prin aceasta a cauzat instituției financiare daune în proporții deosebit de mari” din articolul 239 alin. (2) lit. a) din Codul penal, în redactarea anterioară adoptării Legii nr. 180 din 25 iulie 2014, ridicată de dl avocat Iulian Cașu, în interesele dlui Leonid Belibov, în dosarul nr. 14-1-2782-15042013, aflat pe rolul Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani.

2. Sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a fost trimisă la Curtea Constituțională, pe baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție, de dna judecător Ana Cucerescu de la Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani.

ÎN FAPT

A. Circumstanțele litigiului principal

3. Pe rolul Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani, se află cauza penală de învinuire a dlor G. G., A. M., M. B., A. V. și Leonid Belibov de comiterea infracțiunii prevăzute de articolul 239 alin. (2) lit. a) (*Încălcarea regulilor de creditare care a cauzat instituției financiare daune în proporții deosebit de mari, comisă în participație*) din Codul penal.

4. Inițial, cauza penală privind învinuirea persoanelor menționate mai sus de comiterea infracțiunii prevăzute de articolul 239 alin. (2) lit. a) din Codul penal a fost repartizată spre examinare dnei judecător Olga Cojocar. Ulterior, ca urmare a eliberării din funcție a dnei judecător Olga Cojocar, cauza a fost redistribuită spre examinare dnei judecător Ana Cucerescu.

5. În cadrul ședinței de judecată din 11 mai 2026, dl avocat Iulian Cașu a ridicat, în interesele dlui Leonid Belibov, două excepții de neconstituționalitate. Prima excepție vizează articolul 31 alin. (2) din Codul de procedură penală, iar cea de-a doua privește textul „dacă prin aceasta a cauzat instituției financiare daune în proporții deosebit de mari” din articolul 239 alin. (2) lit. a) din Codul penal, în redactarea anterioară Legii nr. 180 din 25 iulie 2014.

6. Printr-o încheiere din 25 mai 2026, Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani, a admis ridicarea excepțiilor de neconstituționalitate și a transmis sesizarea Curții Constituționale pentru soluționare.

B. Legislația pertinentă

7. Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 1 Statul Republica Moldova

„[...]”

(3) Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sunt garantate.”

Articolul 20 Accesul liber la justiție

„(1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

(2) Nicio lege nu poate îngreuna accesul la justiție.”

Articolul 21 Prezumția nevinovăției

„Orice persoană acuzată de un delict este prezumată nevinovată până când vinovăția sa va fi dovedită în mod legal, în cursul unui proces judiciar public, în cadrul căruia i s-au asigurat toate garanțiile necesare apărării sale.”

Articolul 22 Neretroactivitatea legii

„Nimeni nu va fi condamnat pentru acțiuni sau omisiuni care, în momentul comiterii, nu constituiau un act delictuos. De asemenea, nu se va aplica nicio pedeapsă mai aspră decât cea care era aplicabilă în momentul comiterii actului delictuos.”

Articolul 23 Dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle

„(1) Fiecare om are dreptul să i se recunoască personalitatea juridică.

(2) Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative.”

Articolul 26 Dreptul la apărare

„(1) Dreptul la apărare este garantat.

(2) Fiecare om are dreptul să reacționeze independent, prin mijloace legitime, la încălcarea drepturilor și libertăților sale.

(3) În tot cursul procesului, părțile au dreptul să fie asistate de un avocat, ales sau numit din oficiu.

[...].”

Articolul 54

Restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți

„(1) În Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului.

(2) Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrângeri decât celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sunt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției.

(3) Prevederile alineatului (2) nu admit restrângerea drepturilor proclamate în articolele 20-24.

(4) Restrângerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății.”

8. Prevederile relevante ale Codul penal, adoptat prin Legea nr. 985 din 18 aprilie 2002, sunt următoarele:

Articolul 239

Încălcarea regulilor de creditare

„(1) Acordarea unui credit cu încălcarea intenționată a regulilor de creditare, dacă prin aceasta au fost cauzate instituției financiare daune în mărime mai mare sau egală cu 500 unități convenționale,

se pedepsește cu amendă în mărime de la 1000 la 2000 unități convenționale sau cu închisoare de până la 2 ani, în ambele cazuri cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de până la 5 ani, iar persoana juridică se pedepsește cu amendă în mărime de la 1000 la 3000 unități convenționale cu privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate.

(2) Aceeași acțiune care:

a) a cauzat instituției financiare daune în proporții deosebit de mari;

[...]

se pedepsește cu amendă în mărime de la 2000 la 3000 unități convenționale sau cu închisoare de la 2 la 7 ani, în ambele cazuri cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de până la 5 ani, iar persoana juridică se pedepsește cu amendă în mărime de la 3000 la 6000 unități convenționale cu privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate sau cu lichidarea persoanei juridice.”

[articolul 239 în redactarea de până la adoptarea Legii nr. 180 din 25 iulie 2014, în vigoare din 15 august 2014]

9. Prevederile relevante ale Codului de procedură penală, adoptat prin Legea nr. 122 din 14 martie 2003, sunt următoarele:

Articolul 31

Schimbarea completului de judecată

„[...]

(2) După începerea cercetării judecătorești, orice schimbare intervenită în completul de judecată impune reluarea de la început a cercetării judecătorești.

[...].”

ÎN DREPT

A. Argumentele autorului excepției de neconstituționalitate

10. Autorul sesizării menționează că instanța de judecată este obligată, în cursul judecării cauzei, să cerceteze ea însăși, sub toate aspectele, probele prezentate de către părți. În cazul în care intervin schimbări în completul de judecată după începerea cercetării judecătorești, articolul 31 alin. (2) din Codul de procedură penală impune reluarea de la început a cercetării judecătorești, fără excepții. Totuși, aceste prevederi nu stabilesc în ce măsură actele procesuale efectuate de judecătorul înlocuit pot fi menținute după reluarea cercetării judecătorești de către noul complet de judecată. Autorul excepției consideră că lipsa unor reglementări exprese îi permite noului complet să reia doar parțial cercetarea judecătorească și să mențină actele procesuale efectuate anterior, fără a proceda la examinarea nemijlocită a probelor în ședința de judecată. În susținerea argumentelor sale, acesta face referire la circumstanțele cauzei în care a fost ridicată excepția și menționează că, după reluarea cercetării judecătorești, judecătorul de caz a menținut valabilitatea unor acte procesuale efectuate anterior de judecătorul înlocuit.

11. În acest sens, autorul excepției consideră că prevederile contestate nu îndeplinesc exigențele de claritate și previzibilitate ale legii. În opinia sa, acestea nu precizează cu suficientă claritate întinderea și modalitățile de exercitare a puterii discreționare a instanțelor de judecată în situația reluării cercetării judecătorești după schimbarea completului de judecată. În acest context, autorul excepției susține că prevederile contestate încalcă articolele 1 alin. (3), 20, 21, 23 alin. (2), 26 alin. (1)-(3) și 54 din Constituție.

12. Referitor la excepția de neconstituționalitate a articolului 239 alin. (2) lit. a) din Codul penal, în redactarea anterioară Legii nr. 180 din 25 iulie 2014, autorul sesizării susține că această dispoziție nu satisface exigențele de claritate și previzibilitate ale legii.

13. Autorul excepției menționează că textul „dacă prin aceasta a cauzat instituției financiare daune în proporții deosebit de mari” din articolul 239 alin. (2) lit. a) din Codul penal, în redactarea anterioară Legii nr. 180 din 25 iulie 2014, nu prevede momentul în care trebuie stabilită existența unor daune în proporții deosebit de mari cauzate instituției financiare. În opinia sa, această formulare este imprecisă și neclară, acordând instanțelor judecătorești o marjă discreționară excesivă. Acesta mai susține că activitatea de creditare implică, prin natura sa, un anumit grad de risc privind rambursarea creditelor acordate, iar neexecutarea obligațiilor de plată de către debitori reprezintă un risc inerent acestei activități.

14. În acest context, autorul excepției susține că prevederile contestate contravin articolelor 1 alin. (3), 22 și 23 alin. (2) din Constituție.

B. Aprecierea Curții

15. Examinând admisibilitatea sesizării privind excepția de neconstituționalitate, Curtea constată următoarele.

16. În conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor, în prezenta cauză a unor prevederi din Codul de procedură penală și din Codul penal, ține de competența Curții Constituționale.

17. Curtea reține că excepția de neconstituționalitate a fost ridicată de o parte în proces și este formulată de subiectul căruia i s-a acordat acest drept, pe baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție.

18. Obiectul excepției de neconstituționalitate îl constituie articolul 31 alin. (2) din Codul de procedură penală și textul „dacă prin aceasta a cauzat instituției financiare daune în proporții deosebit de mari” din articolul 239 alin. (2) lit. a) din Codul penal, în redactarea anterioară Legii nr. 180 din 25 iulie 2014.

19. Excepția de neconstituționalitate a fost ridicată într-o cauză penală în care mai mulți inculpați sunt acuzați de încălcarea regulilor de creditare, faptă care ar fi cauzat instituției financiare daune în proporții deosebit de mari. Potrivit materialelor cauzei, acțiunile imputate s-ar fi desfășurat pe parcursul unei perioade îndelungate și s-ar fi consumat până în anul 2014. Prin urmare, Curtea admite că articolul 239 alin. (2) lit. a) din Codul penal, în redactarea anterioară modificărilor operate prin Legea nr. 180 din 25 iulie 2014, ar putea fi aplicat în cauza în care a fost ridicată excepția.

20. Curtea reține că, în procedura de judecată, a fost aplicat articolul 31 alin. (2) din Codul de procedură penală (a se vedea § 4 *supra*). În aceste condiții, deși acest articol a produs deja efecte în privința autorului, Curtea va da curs acestui capăt al sesizării, având în vedere că, potrivit jurisprudenței sale, condiția aplicabilității prevederilor legale contestate presupune ca acestea să fie incidente în cauza examinată și să producă efecte juridice în privința autorului (a se vedea DCC nr. 94 din 15 iunie 2021, § 23, și DCC nr. 69 din 30 aprilie 2026, § 21).

21. Unele prevederi ale articolului 239 din Codul penal au constituit anterior obiect al controlului de constituționalitate în DCC nr. 98 din 30 septembrie 2019. Totuși, în această cauză, autorul excepției formulează critici care nu au fost examinate în decizia menționată. Curtea reține, de asemenea, că articolul 31 alin. (2) din Codul de procedură penală nu a constituit anterior obiect al controlului de constituționalitate.

22. Autorul susține că prevederile contestate contravin articolelor 1 alin. (3) (*statul Republica Moldova*), 20 (*accesul liber la justiție*), 21 (*prezumția nevinovăției*), 22 (*neretroactivitatea legii*) și 23 alin. (2) (*dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle*), 26 alineatele (1)-(3) (*dreptul la apărare*) și 54 (*restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți*) din Constituție.

23. Referitor la controlul constituționalității articolului 239 alin. (2) lit. a) din Codul penal, în redactarea anterioară Legii nr. 180 din 25 iulie 2014, Curtea notează că forma tip a infracțiunii presupunea acordarea unui credit cu încălcarea intenționată a regulilor de creditare, dacă prin această faptă instituției financiare i-au fost cauzate daune în mărime mai mare sau

egală cu 500 de unități convenționale. În cazul formei agravante prevăzute de articolul 239 alin. (2) lit. a) din Codul penal, daunele trebuiau să atingă pragul proporțiilor deosebit de mari.

24. Astfel, Curtea notează că, în ambele situații, latura obiectivă a infracțiunii de încălcare a regulilor de creditare presupunea trei elemente: (i) încălcarea regulilor de creditare, (ii) cauzarea unor daune instituției financiare și (iii) existența legăturii cauzale dintre faptă și prejudiciu. Pentru angajarea răspunderii penale în baza acestui articol era necesară constatarea tuturor acestor elemente. Astfel, textul contestat „dacă prin aceasta a cauzat instituției financiare daune în proporții deosebit de mari” din articolul 239 alin. (2) lit. a) din Codul penal nu poate fi interpretat în mod izolat față de conduita incriminată, *i.e.* încălcarea regulilor de creditare, și nici de noțiunea de „daune în proporții deosebit de mari”, determinabilă prin raportare la articolul 126 din Codul penal.

25. Cu referire la determinarea faptelor care reprezintă încălcarea regulilor de creditare, Curtea notează că, în Decizia nr. 98 din 30 septembrie 2019, a analizat dacă regulile de creditare la care se referă infracțiunea-tip de la articolul 239 alin. (1) din Codul penal trebuiau reglementate prin lege organică și dacă stabilirea lor prin acte ale Băncii Naționale a Moldovei asigură accesibilitatea și previzibilitatea acestora. Curtea a precizat că, din moment ce o persoană a acceptat să-și conformeze comportamentul unor reguli aplicabile activității sale profesionale, ea nu poate pretinde, din considerente de echitate, neaplicarea acestor reguli atunci când îi este angajată răspunderea. Curtea a reținut că ar fi o abordare excesiv formalistă să se impună ca obligația în discuție să fie pusă în aplicare numai dacă este reglementată prin lege organică (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Sîrghi v. România* (dec.) din 13 decembrie 2011, § 23; *Aras v. Turcia* (nr. 2), 18 noiembrie 2014, § 58).

26. Pe de altă parte, Curtea a observat că textul contestat era adresat unui număr redus de destinatari, aceștia fiind profesioniști din domeniul bancar. În jurisprudența sa, Curtea Europeană a menționat că sfera de aplicare a conceptului de previzibilitate depinde în mare măsură de conținutul normei, de domeniul pe care îl reglementează, precum și de numărul și statutul destinatarilor săi. Persoanele care exercită o activitate profesională trebuie să dea dovadă de o prudență sporită în cadrul activității lor și este rezonabil să se aștepte ca acestea să cunoască regulile aplicabile domeniului în care activează (*Sekmadienis Ltd. v. Lituania*, 30 ianuarie 2018, § 65, *Satakunnan Markkinapörssi Oy și Satamedia Oy v. Finlanda* [MC], 27 iunie 2017, § 145).

27. Prin urmare, Curtea constată că articolul 239 alin. (2) lit. a) din Codul penal, în redactarea anterioară Legii nr. 180 din 25 iulie 2014, le oferea destinatarilor săi suficiente repere pentru a înțelege ce comportamente reprezintă încălcări ale regulilor de creditare. Mai mult, aceștia puteau prevedea că răspunderea penală pe baza acestui articol intervenea doar în cazul unor daune care atingeau pragul proporțiilor deosebit de mari. Destinatarii puteau stabili semnificația prevederilor contestate pornind de la sensul obișnuit al termenilor utilizați de legislator și, la nevoie, cu ajutorul consultanței juridice de specialitate (a se vedea, *mutatis mutandis*, DCC nr. 180 din 25 noiembrie 2021, § 25).

28. Pe de altă parte, deși este adevărat că acordarea creditelor implică, prin natura sa, riscuri economice, articolul 239 alin. (2) lit. a) din Codul penal, în redactarea anterioară modificărilor operate prin Legea nr. 180 din 25 iulie 2014, nu sancționa nerambursarea creditului, ci încălcarea regulilor de creditare, dacă prin această încălcare instituției financiare i-au fost cauzate daune în proporții deosebit de mari.

29. Prin urmare, Curtea constată că prevederea contestată din articolul 239 alin. (2) lit. a) din Codul penal, în redactarea anterioară modificărilor operate prin Legea nr. 180 din 25 iulie 2014, nu reprezintă o ingerință în articolele 1 alin. (3), 22 și 23 alin. (2) din Constituție.

30. Referitor la controlul constituționalității articolului 31 alin. (2) din Codul de procedură penală, Curtea observă, mai întâi, că autorul excepției susține că aceste prevederi îi permit noului complet să reia doar parțial cercetarea judecătorească și să mențină actele procesuale efectuate anterior, fără a proceda la examinarea nemijlocită a probelor în ședința de judecată. În susținerea argumentelor sale, acesta face referire la circumstanțele cauzei în care a fost ridicată excepția și menționează că, după reluarea cercetării judecătorești, judecătorul de caz a menținut valabilitatea unor acte procesuale efectuate anterior de judecătorul înlocuit.

31. Curtea precizează că argumentul principal formulat în acest capăt al sesizării vizează verificarea conduitei judecătorului după redistribuirea cauzei și reluarea cercetării judecătorești. În acest sens, autorul excepției întreabă Curtea dacă, după reluarea cercetării judecătorești de către noul complet, pot fi menținute efectele unor acte procesuale efectuate de judecătorul înlocuit. Totuși, fondul acestei pretenții se referă la aplicarea legii de către instanța de judecată, nu la constituționalitatea prevederilor contestate.

32. În jurisprudența sa, Curtea a menționat că subiectele cu drept de sesizare nu pot folosi excepția de neconstituționalitate pentru a cere opinii juridice în chestiuni care nu ridică probleme reale de constituționalitate sau pentru a-și exprima dezacordul față de modul în care instanțele aplică legea. Aprecierea situației de fapt, precum și interpretarea și aplicarea normelor procesuale, aparțin instanțelor de drept comun, iar eventualele erori se corectează prin căile de atac prevăzute de lege, nu prin sesizarea Curții Constituționale (a se vedea DCC nr. 69 din 30 aprilie 2026, § 37.)

33. Pe baza celor menționate *supra*, Curtea constată că sesizarea privind excepția de neconstituționalitate nu întrunește condițiile de admisibilitate și nu poate fi acceptată pentru examinare în fond.

Din aceste motive, în baza articolelor 135 alin. (1) literele a) și g), 140 alin. (2) din Constituție, 27 alineatele (2), (3) literele d) și f) și (4) litera d), 37 și 40 din Legea cu privire la Curtea Constituțională, Curtea Constituțională

DECIDE:

1. *Se declară inadmisibilă* sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a articolului 31 alin. (2) din Codul de procedură penală și a textului „dacă prin aceasta a cauzat instituției financiare daune

în proporții deosebit de mari” din articolul 239 alin. (2) lit. a) din Codul penal, în redactarea anterioară Legii nr. 180 din 25 iulie 2014, ridicată de dl avocat Iulian Cașu, în interesele dlui Leonid Belibov, în dosarul nr. 14-1-2782-15042013, pendinte la Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani.

2. Prezenta decizie este definitivă, nu poate fi supusă niciunei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte

Domnica MANOLE

Chișinău, 16 iunie 2026

DCC nr. 110

Dosarul nr. 113g/2026